

DISPUTATIO XIV,

In sex sectiones distributa.

DE SIGNIS ET PRODIGIIS QUIBUS CHRISTI NATIVITAS
MANIFESTATA EST, PRÆSERTIM MAGIS.

Divus Thomas in tota hac quæstione non disputat solum de illa manifestatione Christi nati, quæ eadem die seu nocte nativitatibus ejus facta est; sed simpliciter de omnibus manifestationibus quæ illis diebus Nativitati proximis in Scriptura factæ esse leguntur, et eas ad quatuor revocat. Prima facta dicitur Mariæ et Josepho, quam attigit artic. 2, ad 2, de qua nihil aliud dicit, quam eam esse factam ante nativitatem Christi, quia ad eos pertinebat reverentiam exhibere proli conceptæ in utero, et etiam obsequi nascituræ; et hoc quidem indubitatum est, quantum ad revelationem fidei quam Virgo et Josephus habuerunt de divinitate et dignitate Christi nascituri, et de modo etiam (ut existimo) nascendi salva matris integritate et virginitate, quam hoc posterius non sit tam certum sicut prius, quod in Evangelio expressius habetur, de qua re plura dicam inferius, tractando de perfectione fidei B. Virginis. An vero circumstantiæ hujus nativitatibus, scilicet locus, tempus, et reliquæ, revelatæ fuerint B. Mariæ et Josepho ante Christi ortum, incertum est; pie tamen ita credi potest. Ratio enim D. Thomæ hoc etiam probabiliter persuadet, oportuisse, scilicet, hæc etiam illis prius manifestari, ut convenientius et opportunius nascituræ proli deservirent. Et de hac manifestatione nihil aliud dicendum occurrit. Secunda ergo manifestatio facta est pastoribus, tertia Magis, quarta Simeoni et Annæ, de quibus promiscue D. Thom. ait in omnibus his articulis. Quia vero de prima et tertia pauca dicenda occurrunt, præter ea quæ in Evangelio continentur, quæ ad illas pertinent, quæque omnibus his manifestationibus et aliis signis vel prodigiis in hac nativitate factis communia sunt, in sequenti sectione expediemus; in reliquis vero, quæ ad Magorum adventum et adorationem pertinent, et longiore indigent expositione, persequemur.

SECTIO I.

Quibus signis quibusque personis Christi nativitas
manifestata sit.

1. De materia hujus dubii nihil fere certum invenio, præter ea quæ Evangelistæ referunt; et ideo brevissime dicendum est, quamvis non oportuerit Christi nativitatem universo orbi statim manifestari (ut circa art. 1 D. Thomæ explicatum reliquimus), oportuisse tamen aliquo modo disponi seu præparari mundum, ut venientem Salvatorem suscipere. Ut enim ait Leo Papa, serm. 1 de Epiphania: *Ad omnium hominum spectabat salutem, ut jam universo declararetur mundo, cum adhuc exiguo detineretur oppidulo.* Quocirca eo tempore adimpletum videtur quod Aggæus Propheta, c. 4, prædixerat: *Adhuc unum modicum est, et ego commovebo cælum, et terram, et mare, et aridam, et movebo omnes gentes, et veniet desideratus cunctis gentibus.* Varia enim legimus in historiis eo tempore accidisse prodigia, ut videre licet in Orosio, lib. 6, c. 22 et sequentibus; et in Julio Obsequente, lib. de Prodigiis, cap. 128 et sequentibus; quæ licet non omnia in die natalis Domini facta fuerint, universa tamen ad Christi ortum illustrandum divinitus ordinata fuisse, omnes scriptores ac Catholici annotarunt.

2. *Prodigia in adventu Christi qualia. — Templum pacis, Romæ quando fuerit.* — Primum prodigium sit de templo pacis, quod a Romanis æternum existimabatur, quod et suis oraculis haberent, donec Virgo pareret, duraturum; corruisse autem dicitur ea nocte qua Deipara Christum peperit. Ita refert Bonavent., opusc. de Quinque festivitatibus pueri Jesu, c. 2, et habetur etiam in quadam homilia de nativitate Christi, quæ sub nomine Petri Damiani habetur in Lippomano, tom. 8; et Surio, tom. 6. Cæsar tamen Baronius, in principio suorum Annalium, diligenter observavit homiliam illam non esse Petri Damiani, quod in ea mentio fiat Bernardi, qui (ut ipse dicit) quinquaginta annis, vel (ut ex Trithemio colligitur) nonaginta posterior fuit, et erudite ostendit historiam illam non solum incertam, sed etiam falsam esse, quia ante Vespasianum, qui templum pacis Romæ ædificavit (teste Josepho, lib. 7 de Bello Judaico), nullum aliud templum pacis Romæ fuisse legitur, quod in natali Christi corrui potuerit.

3. Secundum prodigium refertur de fonte

olei, qui Romæ toto quodam die sine intermissione fluxit. Hujus meminit D. Thomas hic, art. 3, ad 3, et multi existimant hoc accidisse eadem die seu nocte qua Christus natus est. Orosius tamen, qui dicto lib. 6, c. 19, hujus prodigii meminit, illud tertio anno triumviratus, hoc est viginti septem annis ante Christi nativitatem accidisse confirmat, quamquam illo significatum fuisse dicat Christum (qui *unclus* interpretatur) regnante Augusto fuisse nasciturum. Idemque dicit de multis aliis prodigiis, quæ eodem tempore refert accidisse; quale etiam tertium illud prodigium est, quod D. Thomas eodem supra citato loco ponit, de tribus solibus qui in Hispania apparuerunt, in unumque paulatim coierunt. Cujus etiam meminit Julius Obsequens supra. Plinius vero, lib. 2 Histor., c. 31, sæpius refert apparuisse tres soles; non dicit tamen in unum coivisse, quamvis hoc tempore Augusti imperatoris accidisse commemorat, prope initium Triumviratus, ut ex consulibus, quos ibi refert, colligi potest.

4. Quarto, refert S. Bonav., citato loco, in nocte nativitatibus omnes nefando peccato inquinatos subito interiisse, additque alia quæ incerta sunt. Quintum prodigium esse potest, dæmonum oracula eo tempore conticuisse, et interdum vel invitum dæmonem hanc causam seu rationem sui silentii reddidisse, ut Niceph., post alios, refert, lib. 1 Hist., c. 17. Cum enim Augustus nullum in templo Apollinis responsum acciperet, causamque interrogaret, tandem respondit in hunc modum:

Me puer Hebræus, divos Deus ipse gubernans,
Cedere sede jubet, tristemque redire sub Oreum;
Aris ergo dehinc tacitis abscedito nostris.

5. Sexto ac postremo, loco prodigii ponere possumus generalem pacem in universo imperio Romano sub uno principe factam, ut Christus princeps pacis nasceretur, sicut prædictum fuerat Isa. 9 et 11: *Habitabit lupus cum agno, etc.*

6. *Nativitatis Christi manifestatio necessaria.* — Secundo, dicendum est oportuisse Christi nativitatem aliquibus personis peculiariter manifestari. Hoc recte declarat divus Thomas hic, art. 2, quoniam sicut posset in detrimentum fidei cedere, si Christus omnibus absque delectu manifestaretur, ita etiam si omnes lateret. Nam *sapientia absconsa, et thesaurus invisus, quæ utilitas in utrisque?* Ecl. 20. Item propter hanc causam resurrectio Christi, quamvis non fuerit omnibus pate-

facta, demonstrata tamen est *testibus præordinatis a Deo*, ut dicitur Act. 10. Denique ex Evangelio hoc constat, in quo tres narrantur hujus mysterii manifestationes. Prima, facta pastoribus, circa quam solum occurrit notandum ex Beda, de Locis sacris, cap. 8, illos pastores fuisse tres, et in loco ubi eis apparuit Angelus, fuisse Ecclesiam ædificatam; illum autem locum fuisse prope Bethlehem, juxta turrim Ader, id est *Gregis*, juxta quam Jacob pavit greges suos (ut refert Hieronymus, in epitaphio Paulæ, seu ep. 27). Secunda est facta Simeoni et Annæ; quam inquit D. Thomas, art. 6, factam eis esse in templo. Intelligendus autem videtur quoad visibilem, seu corpoream manifestationem Christi nati, simul cum interna illius cognitione. Nam quoad aliquam interiorum revelationem ante præcessisse videtur. Nam de Simeone inquit Luc., c. 2, quod *responsum acceperat a Spiritu Sancto, non visurum se mortem, nisi prius videret Christum Domini, et venit in spiritu in templum.* De hac revelatione, præter Ambr. et expositores Luc. 2, legi possunt homiliæ Sanctorum Patrum de festo Purificationis; et de Simeone legi potest Epiphania, lib. de Vitis Prophetarum, juxta finem; et Timotheus, presbyter Hierosol., serm. de S. Simeone; de Anna vero legi potest Ambr., in lib. de Viduis, parum a principio; et Cyrillus Hierosol., catech. 10; et de utroque Gregor. Nyssen., et Amphilochius, et Chrys., hom. de Occursu Domini.

7. Tertia revelatio facta est Magis, de qua in sequentibus sectionibus fuse dicendum est. Nunc solum est observandum, duas priores revelationes factas esse Judæis; tertiam vero Gentibus. Hoc tamen ordine, ut prius Christus natus visus sit a pastoribus Judæis; deinde adoratus a Magis gentilibus; postea in templo cognitus a Simeone et Anna Judæis. Quibus significatum est, Christum esse Salvatorem Judæorum et Gentium, et ab utrisque esse cognoscendum et adorandum; ita tamen ut agnitionis Christi initium a Judæis sumeretur, ab eis vero ad Gentes transiret, in eisque propageretur et conservaretur usque ad finem seculi, quando Judæorum vocatio iterum consummanda est. Indicavit hoc August., serm. 2 de Epiph., dicens: *Nunc ergo, charissimi gratiæ filii et hæredes, videte vocationem vestram in manifestato Judæis et Gentibus Christo, tanquam angulari lapide, perseverantissima dilectione cohærere. Manifestatus etenim est in ipsis cunabulis infantia*

sue iis qui prope, et iis qui longe erant; Judæis, in pastorum propinquitate; Gentibus, in Magorum longinquitate; et serm. 4: *Illi Magi, quidam fuerunt, nisi primitiæ Gentium? Israelitæ Pastores, Magi gentiles; illi prope, isti longe, utriusque tamen ad angularem lapidem cucurrerunt; veniens quippe, sicut Apostolus dicit, evangelizavit pacem nobis, qui eramus longe, et pacem his qui prope; ipse est enim pax nostra, qui fecit utraque unum.* Addit vero Chrysost., hom. 6 super Matthæum, voluisse Christum ab ipso statim initio, ostium gentibus reserare, ut Judæorum amentiam reprehenderet, et domesticos cultores suos per externos erudiret. Considerat etiam Rupertus, lib. 2 in Matthæum, prope initium, in Magorum adoratione gentium perfectionem præsignificatam esse. Pastores enim Judæi, et ab Angelo instructi, non adeo sunt eruditi, ut proidentes adorarent, aut munera offerrent, sed tantummodo venerunt, et cognoverunt de verbo quod dictum erat illis; Magi vero primitiæ gentium, et venerunt, et proidentes adoraverunt, et munera obtulerunt, quibus interioriorem fidem, magnamque mysteriorum Christi cognitionem protestati sunt.

SECTIO II.

Quot et cujus conditionis viri Magi fuerint.

1. Tam de numero quam de Magorum statu et conditione varia est scriptorum opinio. Glossa enim, Matthæi 2, eos in magna multitudine fuisse existimat. De illorum vero statu et conditione, quidam existimant illos fuisse reges; alii vero negant, quibus magis assentit Jansenius, cap. 9 Concordiæ. Fundamentum est, quoniam neque Evangelista eos reges vocat; quod tamen non tacuisset, quippe cum ad gloriam Christi non parum pertineret, quod non quilibet homines, sed reges ac principes illi submitterentur. Præterea, hoc explicare fuisset necessarium ad perfectam historiæ narrationem. Erat enim hæc circumstantia valde necessaria, tum ad intelligendas prophetias in hoc mysterio impletas; tum etiam ut sacramentum futuræ conversionis gentium expressius indicaretur. Ad hæc, si Magi reges fuissent, Herodes certe regio honore et apparatu eos excepisset, quod tamen non fecit, quantum ex Evangelio colligi potest. Denique hoc plurimum suadet, quod nullus veterum Patrum eos reges appellat. Quanquam, quia erant potentes viri, et propter magiam seu sapientiam regi adstant,

quia sine eorum consilio nihil in regno fieret, reges appellari possint. Hujusmodi autem fuisse sapientes et Magos in Perside, ex libr. Esther colligi potest; ex qua regione Magos venisse, postea ostendemus. Et in hanc sententiam videtur inclinare Hieron., Daniel. 2, qui dicit apud Chaldæos, philosophos et sapientes Magos appellari, et juxta eorum sententiam reges et principes ejusdem gentis omnia facere, et subdit: *Unde et in nativitate Domini, ipsi primum ortum ejus intellexerunt.* De eorum denique scientia varia etiam est opinio. Quidam enim existimant illos vere fuisse sapientes, alii vero fuisse maleficos et ariolos. Ita sensit Augustinus, serm. 2 de Epiph., dicens: *Prævalet imperitia in rusticitate Pastorum, et impietas in sacrilegiis Magorum.* Idem sentit Origenes, lib. 1 contra Celsum, circa finem, ubi Magos interpretatur, *qui cum dæmonibus habent commercium, eosque ad artes suas et operationes invocare solent.* Et subdit, viso in cœlis prodigio, usos fuisse hos Magos suis incantationibus, ut quid significaret intelligerent; dæmones autem jam a Christo superatos conticuisse, indeque conjectasse, hominem, qui per stellam significabatur, potentiorum esse dæmoniis, ideoque eum adorare decrevisse. Idem fere, hom. 13 in Num.; inclinatur in eandem sententiam Basilus, hom. de Humana Christi generat.; et Justinus Martyr, contra Triphonem, circa medium, in illis verbis: *Magi enim, quos dæmon sibi vendicarat ad omnia maleficia, postquam venerunt, ut adorarent Christum, videntur ab illo defecisse redacti in hujus potestatem.* Idem sentit Ignatius, epist. 14 ad Ephesios, circa finem, ubi agens de stella, quæ apparuit Magis, inquit: *Hinc evanuit mundi sapientia; præstigiæ factæ sunt nugæ, magia risus, omnes ritus malitiæ aboliti.* Et ab hac sententia non abhorret D. Thomas hic, art. 3, ad 2. Fundamentum horum auctorum solum in Magorum nomine positum est, quia magiæ nomine hujusmodi artes maleficæ significari solent, ut sumitur ex Philone, lib. 30 Hist., c. 1; et Tertullian., lib. de Idololatria, ubi hac ratione dicit magiam Romanis legibus puniri.

2. *Magi tres.*—Magorum nomina et vultus.—Dicendum vero est primo, hos Magos tres tantum numero fuisse. Hæc est communis sententia Sanctorum, Leonis Papæ, serm. 1 de Epiphania: *Tribus igitur Magis, etc.*, et ser. 4: *Tres itaque viri, etc.*, et ser. 5: *Tres Magos prævia stella perduxit; et in reliquis*

sermonibus semper illos tres fuisse testatur; August., serm. 1 Epiphaniæ, ubi dicit significatum esse Trinitatis mysterium in tribus muneribus, et tribus personis, singulis singula munera offerentibus. Rupertus, lib. 2 in Matth.: *Tres homines, inquit, tribus partibus orbis Asiæ, Africæ et Europæ, fidei confessionis et adorationis exempla existere meruerunt.* Eadem est sententia Anselmi, et fere reliquorum expositorum Matth. 2. Et conjectura ex tribus muneribus desumi potest, si verum est (quod Augustinus dixit) singulos singula munera obtulisse, quod etiam probat Beda, infra citandus. Quanquam Anselmus supra, et Abulens., q. 18 in Matth., 2 c., potius existimant singulos tria munera obtulisse, quia hoc magis congruit mysterio, quoniam singuli agnoscebant et profitebantur Christum esse Deum, Regem, et mortalem hominem; hæc itaque conjectura incerta est. Majus argumentum sumi potest ex communi sensu Ecclesiæ, et vulgari ac antiquissima pictura. Denique, Beda in Collectaneis, non longe a principio, horum virorum nomina vultusque describit: *Prius, inquit, dicitur fuisse Melchior senex, et canus, barba prolixa, et capillis, aurum obtulit Regi Domino. Secundus, nomine Gaspar, juvenis imberbis, rubicundus, thure, quasi Deo oblatione digna, Deum honorabat. Tertius, fuscus, integre barbatus, Balthazar nomine, per myrrham Filium hominis moriturum professus est.*

3. *Tres Magi astrologi, non malefici.*—Magi quinam dicantur.—Persarum Magi.—Dico secundo, hos non fuisse maleficos, sed verisimile est fuisse sapientes astrologos. Docet expresse Anselmus, Matth. 2, dicens: *Non malefici, sed sapientes astrologi fuerunt.* Quæ verba sumpsit ex opere Imperfecto, hom. 2. Rupertus etiam vocat *sapientes gentiles*; et indicat Leo Papa, ser. 4 de Epiph., his verbis: *Gens, quæ spectandorum syderum arte pollebat; clarius Cyprianus, serm. de Stella et Magis: Arte, inquit, mathematica vim et discursum noverant planetarum, et elementorum naturam, et astrorum ministeria certis experimentis observabant.* Inclinatur in eandem sententiam Isidorus, lib. de Passione Domini, cap. 14. Fundamentum hujus sententiæ esse potest, quia nomen *Magorum* non semper in malam sumitur partem; sed interdum veros sapientes significare solet; ergo non est cur propter solum Magorum nomen eos maleficos esse judicemus. Nam ex illo solo nomine hoc non probatur; qui autem non probatur ma-

lus, bonus præsumi debet. Assumptum patet, primo, ex Isidoro, lib. 8 Etymolog., c. 8, ubi dicit primum stellarum interpretes, Magos fuisse vocatos, et subdit hujusmodi fuisse, qui ad Christum adorandum venerunt. Quanquam ibidem etiam dicat maleficos vulgo *Magos* appellari. Deinde ex Hieronymo, Daniel. 2, ubi sic inquit: *Videntur mihi incantatores esse, qui verbis rem peragunt; Magi, qui de signis philosophantur; malefici, qui sanguine utuntur et victimis.* Et infra: *Consuetudo et sermo communis Magos pro maleficis accipit, qui aliter habentur apud gentem suam, eo quod sint philosophi Chaldæorum;* et hujusmodi significat fuisse hos Magos, qui Christum adoraverunt. Et similia fere habet Isai. 47, ubi tamen indicat hos Magos, fuisse *causos qui ex astrorum cursu lapsuque syderum res humanas regi arbitrantur.* Tertio, idem Hieronym., tom. 9, in Regula monachorum, capite de abstinentia philosophorum, refert apud Persas tria fuisse genera Magorum, et quosdam eorum fuisse doctissimos et eloquentissimos, qui præter farinam et oleum, nihil aliud in cibum sumebant; non est ergo incredibile ex horum genere fuisse Magos Christi adoratores.

4. *Adoratores Christi Magi Reges fuerunt.*—Dico tertio: quanquam incertum sit an isti Magi reges fuerint, verisimile tamen ac probabile est eos reges fuisse. Prior pars ex dictis inter referendam contrariam sententiam satis constat. Posterior vero probatur testimoniis antiquorum Patrum. Augustin., seu auctor operis de Mirabilibus sanctæ Scripturæ, l. 3, c. 4, hoc sentit in verbo illo: *Reges alacres pergunt.* Idem serm. 43 ad Fratres in eremo: *Audistis, inquit, fratres mei charissimi, sanctissimos reges Dominum diligenter quævisisse.* Tertullianus, lib. 3 contra Judæos, c. 9, de hoc mysterio interpretans verba Isai. 8: *Antequam sciat puer vocare patrem suum et matrem suam, auferetur fortitudo Damasci;* et illud Psal. 72: *Dabitur illi de auro Arabiæ, et Reges Arabum et Saba dona adducent,* inquit: *Nam et Magos reges fere habuit Oriens, et Damascus Arabiæ retro deputabatur, antequam transcripta esset in Syrophænicem ea distinctione Syriarum, cujus tunc virtutem Christus accepit, accipiendi insignia ejus, aurum, scilicet, et odores.* Unde Isidor., lib. de Passione Domini, c. 15, idem sentiens, inquit: *Nam et Magos reges habuit Oriens.* Et uterque videtur alludere ad locum Plinii supra citatum, ex lib. 30, c. 1. Cicer. etiam re-

sert, lib. de Divinat., neminem esse potuisse regem Persarum, qui non prius magicam scientiam didicisset; quod etiam retulit Philo, lib. de Specialibus legibus; Theophyl. præterea, Matth. 2, eos *reges Persicos* appellat; similiter et Anselm. ibi, *reges* vocat. Quam sententiam multi alii expositores sequuntur, et eandem docet Arnoldus Carnotensis, in opusc. de Laudibus Virginis: *Reges*, inquit, *Arabum et Saba, ab Oriente egressi, secuti stellam insoliti luminis, genibus curvatis, et humi purpura defluente, Jesum nostrum panosum adorantes, donis sacramentalibus venerati sunt.* Et confirmatur, nam Patres dicunt, et Ecclesia in officio festi Epiphaniæ indicat, in hac Magorum adoratione impletam esse prophetiam David, Psalm. 71: *Reges Tharsis et insulæ munera offerent; Reges Arabum et Saba dona adducent;* cui concinit Isaias, c. 60, dicens: *Et ambulabunt gentes in lumine tuo, et reges in splendore ortus tui.* Recte enim stella, quæ Magis apparuit, *splendor oriens* Christi, et *lumen* illum indicans interpretari potest, quam sequentes ambularunt gentes, et reges Magi, ut Christum natum colerent. Unde infra subdit: *Omnes de Saba venient, aurum et thus deferentes,* etc. Ita exposuit D. Prosper, de Promis. et prædict. Dei, part. 3, promiss. 6; Chrysostomus, hom. 4 ex Variis in Matth.; et Eucherius, in Isaiam; et Julianus, Archiepiscopus Toletanus, lib. 4 contra Judæos, a medio; et Arnoldus Carnotensis supra. Nec dissentit commentarius Hieron., Psal. 71, dicens, *in Magorum muneribus inchoatum esse quod ibi fuerat a Propheta prædictum;* subdit tamen: *Ipsi enim gentium regumque typum tenuisse monstrantur.* Quibus verbis contrariæ sententiæ, et Jansenii expositioni favere videtur; tamen, sicut dicens Hieronymus, hos Magos fuisse *typum gentium*, non excludit quin vere gentiles fuerint, ita dicens fuisse *typum regum*, non excludit quin vere reges fuerint; dicuntur ergo *typus*, tanquam primitiæ gentium, earumque regum ac imperatorum. Et quamvis hæc sententia non possit in Evangelio satis fundari, tamen dona, quæ Magi obtulerunt, non videntur regibus indigna, et verbum illud, *apertis thesauris suis*, apparatus regum indicat. Evangelista vero Magorum nomine, potius quam regum usus est, fortasse quia sapientiæ nomen, dignius quam potentiæ existimavit. Vel (ut Canus dixit, lib. 41 de Locis, c. 5, ad 4) non existimavit Evangelii testimonium regio apparatus cumulandum. Quod vero Herodes Magos pa-

rum honorifice exceperit, Herodianæ superbæ tribuendum existimavit idem Canus. Ego vero ex Evangelio non video colligi posse quo apparatu vel honore Magos exceperit. Itaque Evangelii historia ab hac sententia non abhorret, et antiqui Patres (quicquid Jansenius dicat) ita simpliciter loquuntur; et alioqui sententia hæc plausibilis est, eamque Christianus populus jam olim imbuit; non est ergo cur sine alio fundamento aut utilitate deseratur; pie igitur ac probabilissime creditur Magos fuisse reges.

SECTIO III.

Ex qua regione venerint Magi ad adorandum Dominum.

1. Duæ circumstantiæ hujus mysterii diligenter inquirendæ sunt, locus, scilicet, et tempus, quoniam ex earum cognitione historici veritas multum pendet. In utraque autem duo loca et tempora explicanda sunt, nimirum locus unde discesserunt, et ad quem venerunt, seu in quo Christum adorarunt; et similiter tempus in quo stella eis primum apparuit, ut in eo a patria sua discessisse credantur; et tempus in quo Christum venerati sunt.

2. *Regio Magorum Orientalis.* — Principio igitur de regione ex qua Magi venerunt, Evangelium solum dicit eos *ab Oriente* venisse. Unde hoc solum certum est, nimirum patriam Magorum respectu Bethlehæ Orientalem fuisse. Animadvertendum est enim, particulam illam, *Ecce Magi ab Oriente venerunt*, dupliciter posse exponi: primo tantum respectivè, habita ratione utriusque loci, ex quo et ad quem tendebant; quo sensu, qui Roma Hispaniam veniret, posset dici *ab Oriente* venire, id est, a regione quæ respectu Hispaniæ Orientalis est. Quod exemplum declarat, hunc sensum, licet quiddam verum contineat, non tamen esse proprium, nec satis explicare sensum dictorum verborum. Alio ergo modo explicari potest absolute *ab Oriente*, id est, a regione aliqua in Orientali plaga sita; quem sensum magis etiam explicant sequentia verba: *Vidimus stellam ejus in Oriente.* Hic enim modus loquendi (ut ex usu etiam Latinorum constat) proprie indicat illam mundi partem quæ Orientalem plagam occupat, sicut *Occidens* dicitur hæc pars quam nos habitamus, in qua, licet respective possint distingui pars Occidentalis et Orientalis, tamen simpliciter non appellatur hæc regio *Oriens*, sed *Occi-*

dens. Quoniam autem ipsum Oriens vastissimum est, cui Palestina confinis est, et quasi terminus ejus; quanquam isti Magi dicantur ab Oriente venisse, intelligi potest (ut hic D. Thomas, art. 3, ad 3, notavit, et dubium reliquit) venisse a vicino aliquo Orientali loco, vel a remotis Orientis partibus; hoc vero posterius magis indicant verba Evangelii: *Vidimus stellam ejus in Oriente;* et illud: *Reversi sunt in regionem suam.* Et ita hoc sæpe repetit Leo Papa, in sermonibus de Epiph., in quorum secundo inquit: *Hunc principem natum longinquæ Orientalium gentium nationes insolito novi syderis splendore didicerunt;* et in tertio vocat Magos, *remotioris Orientis habitatores;* et serm. 4: *Gens in longinqua Orientalis plagæ regione consistens;* et ser. 5: *Hoc autem signum, quod Magos in longinquo positos efficaciter movit,* etc.; et serm. 6: *A remotissima Orientis parte venerunt.* Et eodem modo loquitur Chrysost., hom. 6 in Mat.; Ambros., lib. 2 in Luc., c. de Magis; et alii Patres infra citandi. Quorum sententia aptior etiam est ad exaggerandum et amplificandum mysterium. Et hæc est sufficiens ratio seu congruentia, propter quam creditur Christus, potius ex remotis quam ex vicinis regionibus Magos ad se colendum et adorandum adduxisse.

3. Quæ autem fuerit illa Magorum regio, incertum est, quia ex Scriptura nihil habemus, et Sancti Patres varie loquuntur. Quidam enim ex Persia eos venisse dixerunt, fortasse quia Magorum auctoritas inter Persas maxima fuit, ut ex Plinio et Cicerone supra retulimus. Ita Basilus, hom. de Humana Christi gener.; et Juvenius, lib. 2 Hist. Evang.; Chrysost. (quem sequuntur Theophylactus et Euthymius), hom. 6 in Matth., qui insuper addit eos ex Septentrione venisse. Nam et Hieron., Mich. 5, dicit Persidem Occidentalem esse respectu Jerusalem. Sed non video quomodo hæc duo cum Evangelio cohæreant; nisi fortasse intelligat Chrysostomus Magos quidem venisse ex Oriente, non tamen linea recta, sed declinando ad Septentrionalem plagam; simpliciter tamen certius est Persiam esse Orientalem. Eadem sententia habetur in Imperfecto, hom. 2. Tribuitur etiam Cyrillo Alexand., sed de illius sententia statim dicam. Certant etiam Hieronymus, Daniel. 2; et Theodoretus, lib. 5 Hist., cap. 38. Sed hi solum dicunt Magorum scientiam et auctoritatem plurimum in Perside viguisse.

4. Secunda sententia affirmat eos venisse

ex Mesopotamia seu Chaldæa; vel quia Magorum scientia inter Chaldæos maxime floruit; vel certe quia Balaam, cujus successores Magi fuisse dicuntur, Chaldæus fuit. Ita indicat Origenes, hom. 13 in Numer., versus finem; et Hieron., Isai. 47, Daniel. 2; et Ambros., lib. 2 in Lucam, c. de Magis; et Theodotus Ancyr., orat. de Nativ. Christi; et hanc sententiam defendit Jansenius, c. 9 Concor., qui existimat Patres pro priori sententia citatos ab hac non dissidere, sed sub nomine Persarum Chaldæos comprehendisse, quod aliquando unum fuerit Persarum et Chaldæorum regnum.

5. *Patria Magorum Arabia Felix.* — *Regio Madian et Epha.* — Verisimilius tamen est hos Magos ex Arabia Felice venisse. Triplex enim est Arabia. Prima dicitur *Deserta*, quæ in controversiam non cadit, quia non habitatur. Altera dicitur *Petrea*, quæ minus quidem distat a Palæstina, non tamen Orientalis est, sed meridionalis, maxime respectu Judææ. Solum ergo relinquitur *Arabia Felix*, ut si verum est Magos ex aliqua Arabia fuisse, consequenter credatur ex hac Arabia, et non ex aliis advenisse. Illud autem fit verisimile, primum testimoniis Scripturarum, quæ de hoc mysterio ab Ecclesia et Sanctis Patribus intelliguntur, Psalm. 71: *Reges Arabum et Saba dona adducent;* et inferius: *Dabitur ei de auro Arabia.* Quanquam enim Hieronymus, Augustinus, Basilus, Theodoretus et alii intelligant ibi generaliter esse prædictum Gentes, reges ac principes adoraturos Christum, eique ut vero Deo munera oblaturus, eaque expositio rejicienda non sit, non tamen propterea excluditur quin ibi etiam prædictum sit, hujus adorationis initium ab Arabicis regibus, et auro Arabiæ offerentibus, sumendum fuisse. Quod Ecclesia sentire videtur, cum Psalmam illum huic festivitati accommodat, et alii Patres supra citati, qui de hoc mysterio exponunt; et præterea Cyrillus Alexand., lib. 4 in Isai., orat. 4; Tertullianus, l. contra Judæos, c. 9, et lib. 3 contra Marcion., cap. 13; Aymo, et Incognitus, Hugo Cardinalis, Lyranus, et alii, in expositione illius Psalmi. Et consonat prophetia Isaiæ, cap. 60: *Inundatio camelorum operiet te, dromedarum Madian et Epha, omnes de Saba venient, aurum et thus deferentes, et laudem Domino annuntiantes;* ubi Hieronymus: *Madian*, inquit, *et Epha regiones sunt trans Arabiam, fertiles camelorum, omnisque provincia appellatur Saba, unde fuit et Saba regina, que venit sapientiam*